

Baza danych międzynarodowej pracy z młodzieżą

NIEMCY

© IJAB e.V.
Godesberger Allee 142-148, 53175 Bonn
Wrzesień 2008

1	Ogólne wiadomości krajoznawcze	3
2	Warunki ramowe pracy z młodzieżą	4
2.1.	Sytuacja dzieci i młodzieży	4
2.1.1	Kultura młodzieżowa i formy życia.....	4
2.1.2	Bezrobocie	6
2.1.3	Przestępczość.....	6
2.1.4	Narkotyki.....	7
2.2	Podstawy prawne.....	7
2.2.1	Odpowiednie ustawodawstwo	7
2.2.2	Zarządzenia prawne dotyczące przedziałów wiekowych	8
2.3	Struktury Polityki ds. dzieci i młodzieży	9
2.3.1	Ministerstwa odpowiedzialne i zakres ich działania	9
2.3.2	Narodowe i regionalne Rady ds. dzieci i Młodzieżowe	10
2.3.3	Organizacje polityki ds. dzieci i młodzieży i ich kompetencje.....	11
2.3.4	Główne zadania polityki ds. dzieci i młodzieży	11
2.3.5	Programy działania	12
2.4	Finansowanie.....	12
2.4.1	Wspieranie młodzieży na płaszczyźnie państwowej	12
2.4.2	Prywatne i inne źródła finansowe	13
3	Praca z młodzieżą w praktyce.....	13
3.1	Praca organizacji młodzieżowych.....	13
3.1.1	Przegląd struktur pracy organizacji młodzieżowych.....	13
3.1.2	Ponadregionalne stowarzyszenia młodzieżowe.....	14
3.2	Polityczne kształcenie	14
3.3	Kulturalne kształcenie	15
3.4	Sport	15
3.5	Praca socjalna wśród młodzieży i formy pomocy dzieciom.....	16
3.6	Oferta wspólnot religijnych dla dzieci i młodzieży	17
3.7	Integracja dzieci i młodzieży ze środowisk migracyjnych.....	18
3.8	Informacje dla młodzieży	19
3.8.1	Centra Informacji i Poradnictwa dla dzieci i młodzieży.....	19
3.8.2	Media dla dzieci i młodzieży	20
3.8.3	Kooperacje międzynarodowe	21
3.9	Podróże dla dzieci i młodzieży	22
3.9.1.	Aktywność wyjazdowa dzieci i młodzieży	22
3.9.2	Schroniska młodzieżowe i inne oferty noclegu dla młodzieży	22
3.9.3	Wskazówki i informacje o podróżach dla młodzieży	22
3.10	Międzynarodowa praca z młodzieżą.....	23
3.10.1	Centralne ośrodki	23
3.10.2	Współpraca z Niemcami.....	24
3.10.3	Współpraca międzynarodowa	24
4	Informacje dodatkowe.....	24
4.1	Umowy na piśmie	24
4.2	Teksty źródłowe	25
4.3	Adresy.....	25

1 Ogólne wiadomości krajoznawcze

Poniżej zamieszczamy listę pomocnych linków oferujących informacje o kraju i jego mieszkańcach:

- <http://www.deutschland.de> (oficjalny i niezależny portal Republiki Federalnej Niemiec utworzony na zlecenie Urzędu Prasy i Informacji Rządu Federalnego)
- <http://www.tatsachen-ueber-deutschland.de> (Poradnik o Niemczech Ministerstwa Spraw Zagranicznych, dostępny w różnych językach)
- <http://www.magazine-deutschland.de> (Magazyn Niemiecki o polityce, kulturze, gospodarce i nauce. Wydany przez Wydawnictwo Societäts we Frankfurcie nad Menem we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych Niemieckiego Rządu Federalnego)
- <http://de.wikipedia.org/wiki/Deutschland>
- <http://www.destatis.de>

Dane podstawowe

(Źródło: CIA World Factbook)

Mieszkańcy: 82 438 mln (stan z czerwca 2005), liczba obywateli innego pochodzenia: 8,8 %

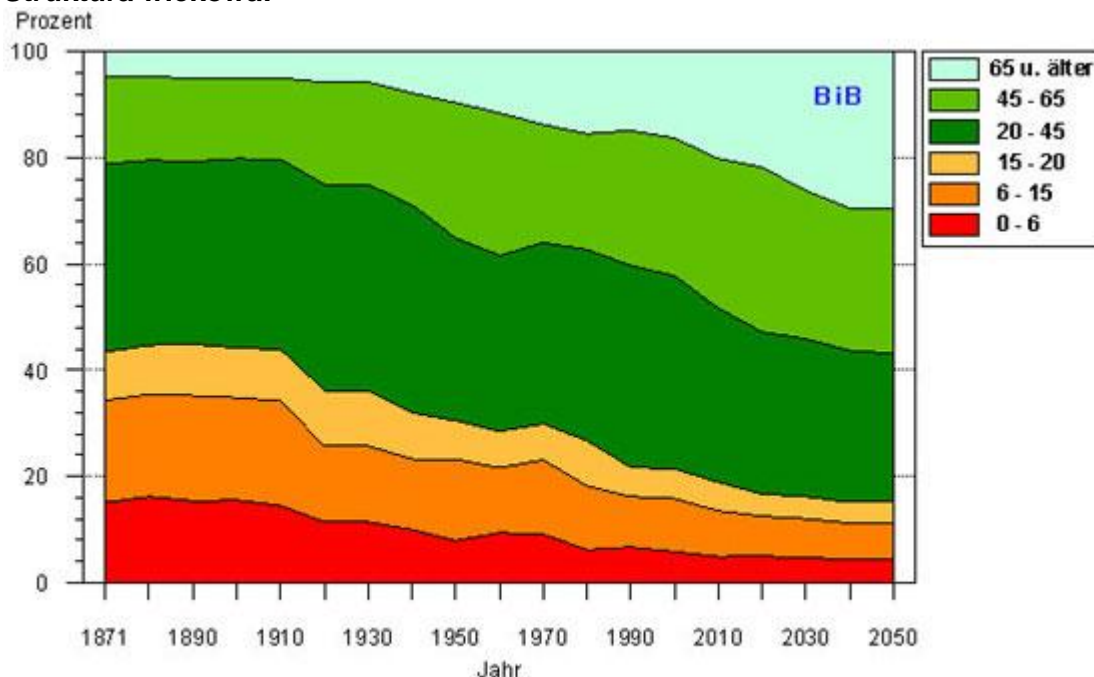
Stolica: Berlin

Inne ważne miasta: Hamburg, Monachium (München), Kolonia (Köln), Frankfurt/Main, Leipzig, Dresden

Języki urzędowe: niemiecki; języki mniejszości narodowych: fryzyjski, sorbski, duński, romski

Dochód krajowy brutto: 2446,78 miliardów Euro

Struktura wiekowa:

Datenquelle: Statistisches Bundesamt und Bundesministerium des Innern; eigene Berechnungen

Przyrost ludności: wzrastająca średnia wieku, niski przyrost naturalny. Ilość młodych ludzi w społeczeństwie maleje, ilość osób starszych rośnie.

Ustrój polityczny: demokratyczno-parlamentarne państwo landowe, 16 landów krajowych.

Głowa państwa: Prezydent Horst Köhler, Szefowa rządu: Kanclerz Dr. Angela Merkel

Religia: Chrześcijaństwo 62,2 % (Katolicy 31,5 %, Protestanci 31,1 %), Muzułmanie 3,9 %, Wyznawcy Judaizmu 0,1 %

Inne dane:

- wskaźnik bezrobocia: 8,2 % (wskaźnik roczny z 2008)
- wysokość inflacji: 2,8 % (02/08)
- członkostwo międzynarodowe: Narody Zjednoczone, NATO, Rada Europy, OECD, EG, OSZ a także we wszystkich ważnych specjalnych organizacjach Narodów Zjednoczonych.

2 Warunki ramowe pracy z młodzieżą

2.1. Sytuacja dzieci i młodzieży

2.1.1 Kultura młodzieżowa i formy życia

W Republice Federalnej Niemiec żyło pod koniec 2005 roku około 26,2 milionów młodych ludzi poniżej 30 roku życia. Sytuacja mieszkaniowa młodych ludzi jest w porównaniu z innymi krajami dobra. Młodzi Niemcy chętnie i dużo podróżują po kraju i poza jego granicami.

Grupy wiekowe dzieci i młodzieży w roku 2005:

poniżej 6 lat: 4 346 145

6 – 15 lat: 7 303 727

15 – 29 lat: 14 541 674

Współczynnik dzietności (obecnie około 1,4 dziecka na kobietę) jest niezmiennie niski. Jednocześnie wzrasta średnia wieku. Doprowadzi to do rozwoju procesu starzenia się społeczeństwa (ilość osób w wieku powyżej 65-go roku życia) z obecnie 15 procent do 30 procent w roku 2040. Według aktualnych badań struktury ludności przeprowadzonych przez Niemiecki Urząd Statystyczny w roku 2050 połowa ludności niemieckiej osiągnie wiek starszy niż 48 lat, a jedna trzecia ludności będzie w wieku 60 i więcej lat. Także liczebność ludności w Niemczech będzie w dłuższej perspektywie malała – i to nawet przy założeniu, że nadal będzie miał miejsce napływ ludności z zagranicy. Po pewnym niewielkim przyroście do 83 milionów ilość ludności będzie od 2013 roku malała, aż w 2050 roku osiągnie poziom z 1963 roku (około 75 milionów). Wynika to począwszy od stałej średniej dzietności w wysokości 1,4 dziecka na kobietę, poprzez podniesienie średniej wieku u osób narodzonych do 2050 roku do 81,1 lat u mężczyzn i 86,6 lat u kobiet, po pozytywną średnią roczną migracji ludności mieszczącą się w granicach około 200 000 osób.

Długoterminowe **zmniejszenie ilości ludności** będzie miało miejsce, ponieważ, tak jak przez ostatnie 30 lat, także w najbliższych pięciu dziesięcioleciach w Niemczech więcej ludzi będzie umierać, niż się rodzić. Liczba narodzin w ciągu roku wynosząca na dzień dzisiejszy około 730 000 zmniejszy się w roku 2050 do 560 000 i będzie wtedy już tylko w połowie tak wysoka jak poziom umieralności.

Niska ilość narodzin doprowadzi do tego, że młodsze roczniki (do około 50 roku życia) będą generalnie mniej liczne niż starsze. Ilość osób poniżej 20 roku życia spadnie z obecnie 17 milionów (21 % ludności) do 12 milionów w roku 2050 (16 %), grupa osób co najmniej 60-letnich

będzie dwa razy tak liczna (28 milionów, tj. 37 %). 80 i więcej lat będzie miało w roku 2050 9,1 milionów osób i tym samym 12 % ludności (2001: 3,2 milionów, tj. 3,9 %)
(Źródło: Państwowy Urząd Statystyczny, <http://www.destatis.de>)

Z 15 edycji badań nad młodzieżą Stella z 2006 roku wynika, że młodych ludzi cechuje wysoki poziom świadomości dotyczącej tematów społecznych. Wychodzą oni na przeciw wyzwaniom, poszukują rozwiązań i nie rezygnują przy tym zbyt szybko. Dzisiejsza młodzież odnosi się z dużym respektem do starszej generacji. Swoją przyszłość młodzi ludzie postrzegają jako mniej pewną niż jeszcze przed czterema laty. Na tym tle rodzina ponownie zyskuje na znaczeniu. 72 procent młodych ludzi jest zdania, że rodzina jest potrzebna, by żyć naprawdę szczęśliwie. Prawie trzy-czwarte zapytanych o zdanie młodych ludzi (73 procent) w wieku 18 do 21 lat mieszka jeszcze z rodzicami. Aktualne badania ukazują, że dzisiejsza młodzież posiada stabilny system wartości.

Młodzież z domów o lepszym poziomie socjalnym korzysta z zapewniających lepszą przyszłość form szkół niż młodzi ludzie żyjących w gorszych warunkach socjalnych. Ci ostatni uczęszczają oni najczęściej do szkół głównych i szkół specjalnych, i także na dalszej drodze kształcenia nie osiągają rezultatów adekwatnych do ich indywidualnych możliwości.

Młode kobiety prześcignęły w zakresie wykształcenia szkolnego młodych mężczyzn i także w swoim dalszym rozwoju częściej dążą do osiągnięcia wyższych poziomów wykształcenia – jest to tendencja, która widoczna była już w badaniach nad młodzieżą Shella z 2002 roku. W 2006 roku 55 procent dziewcząt biorących udział w badaniach dążyło do osiągnięcia matury, zaś jedynie 47 procent chłopców.

Aktualne badania nad młodzieżą Stella ukazują jednak, że większość młodych ludzi w Niemczech nadal odczuwa słabe zainteresowanie kościelno-religijnymi zasadami wiary. W grupie młodzieży ze środowisk migracyjnych „prawdziwa” religijność odgrywa jeszcze ważną rolę. 52 procent młodzieży obcego pochodzenia wierzy w osobowego Boga, zaś wśród młodzieży niemieckiej jedynie 28 procent.

Więcej informacji: <http://www.shell.de/jugendstudie>

Według danych analizy zachowań dzieci w zakresie konsumpcji (KidsVerbraucheranalyse) z 2008 roku 5,73 milionów dzieci w Niemczech w wieku od sześciu do trzynastu lat posiada w sumie oszczędności w wysokości 3,79 miliardów Euro (2006: 3,59 miliardów). Dzieci otrzymują miesięcznie około 23,30 € (2006: 20,5 €) kieszonkowego. Pieniądze te są wydawane głównie na słodycze (59 %), czasopisma lub komiksy (46 %) i lody (35 %). Wśród przedmiotów na liście życzeń na pierwszym miejscu nadal znajduje się telefon komórkowy. 46 procent dzieci życzy sobie własny telefon komórkowy (2004: 57 %). 2,2 milionów (2004: 1,6) telefonów komórkowych jest już w posiadaniu tej grupy wiekowej, przy czym najwięcej (1,8 miliona) znaleźć można wśród 10- i 13-latków.

Świadomość dotycząca produktów markowych wśród 6- i 13-latków jest nadal silnie rozwinięta. W wypadku produktów spoza branży żywnościowej ukazuje się to bardzo wyraźnie jeśli chodzi o buty sportowe, torby i plecaki, ubrania i dzinsy, przybory szkolne i telefony komórkowe. Konsumpcja słodyczy jest w sumie w porównaniu z rokiem poprzednim nieco niższa. Większą popularnością cieszą się ponownie batony czekoladowe. Jednocześnie woda mineralna stała się najbardziej popularnym napojem chłodzących.

Dziewczęta i chłopcy spędzają najchętniej czas wolny z przyjaciółmi. Dziewczęta jeszcze najchętniej słuchają muzyki i jeżdżą na rowerze. Chłopcy nadal, poza jazdą rowerem, wolą piłkę nożną. 4,0 miliona dzieci regularnie czyta prasę dziecięcą. 70 procent rodziców czyta ją razem z nimi.

Więcej na ten temat pod:

http://www.ehapa-media.de/pdf_download/Praesentation_%20KVA08.pdf

Link

http://pressenetzwerk.de/index.php?option=com_content&view=article&id=96&Itemid=103 – „Jung, bunt, vielseitig“ Jörga Wilda (Informacyjna Sieć Prasowa ds. Tematyki Młodzieżowej z. T.)

2.1.2 Bezrobocie

15 edycja badań nad młodzieżą Shella 2006 ukazuje, że młodzież zdecydowanie bardziej niż we wcześniejszych latach boi się utraty swojego miejsca pracy lub braku możliwości znalezienia odpowiedniego zatrudnienia. Podczas gdy w 2002 roku lęk ten dotyczył jeszcze 55 procent, dotyczy on w 2006 roku już 69 procent. Także obawy związane ze złym położeniem gospodarczym i strach przed biedą wzrosły w ostatnich czterech latach z 62 do 66 procent. Więcej informacji: <http://www.shell-jugendstudie.de>.

W listopadzie 2006 roku bezrobocie wśród młodych ludzi poniżej 25 roku życia wynosiło według statystyki ILO 13,8 procent.

(Źródło: <http://www.destatis.de>)

2.1.3 Przystępczość

Wśród młodzieży przestępstw najczęściej dopuszczają się młodzi mężczyźni. Przewinienia popełniane przez młodych ludzi to głównie drobne przestępstwa, takie jak jazda na czarno, zniewaga, bójki, kupno narkotyków, kradzieże, niszczenie mienia i drobne włamania. W 2003 roku 5,4 procent wszystkich ujętych podejrzanych o naruszenie prawa dzieci było w wieku do lat 14; 23 procent to młodzież i młodzi dorastający (14 do 21 lat), a 22,8 procent dorośli w wieku 21 do 30 lat. Wśród niemieckich (i innego pochodzenia) młodocianych przestępców 5,8 procent (3,9%) to dzieci do 14-go roku życia, 13,6 procent (9%) to młodzież w wieku 14 do 18 lat, 10,8 procent (9,6%) młodzi dorastający między 18 i 21 rokiem życia a 10,9 procent (15%) młodzi dorośli od 21 do 25 lat. Wśród Niemców podejrzanych o popełnienie przestępstwa największą grupę stanowią dzieci i młodzież, wśród przestępców innych narodowości najwyższy udział przypada na młodych dorastających i młodych dorosłych. W sumie udział dzieci w przestępstwach zmalał od 2000 roku. W 2003 roku zmalała ilość podejrzanych o popełnienie przestępstwa dzieci niemieckich o 6,8 procent, zaś dzieci innego pochodzenia o 2,4 procent w porównaniu z rokiem poprzednim.

Przestępstwem popełnianym najczęściej przez dzieci niemieckie (104 757) i obcokrajowcy (21 601) do 14-go roku życia była w 2003 roku kradzież sklepowa (48 811 przewinień wśród dzieci niemieckich, mniej o 10,2 procent w porównaniu z rokiem 2002; 9889 przewinień wśród dzieci innego pochodzenia, mniej o 4,1 procent w porównaniu z rokiem 2002). Na miejscach drugim i trzecim znajdują się wśród dzieci niemieckich zniszczenie mienia i uszkodzenie ciała, a wśród dzieci innych narodowości uszkodzenie ciała i zniszczenie mienia.

Tak młodzież niemiecka, jak i obcokrajowcy w wieku 14 do 18 lat dopuścili się w roku 2003 najczęściej drobnych kradzieży, następnie kradzieży sklepowych oraz uszkodzenia ciała. Młodzi dorastający Niemcy w wieku 18 do 21 lat dopuścili się najczęściej przestępstw związanych ze spożyciem narkotyków (więcej o 1,8 procent w porównaniu z rokiem 2002), następnie oszustw (więcej o 12,2 procent w porównaniu z rokiem 2002) oraz uszkodzenia ciała (więcej o 4,1 procent w porównaniu z rokiem 2002). Obcokrajowcy w wieku 18-21 lat dopuścili się najczęściej przekroczeń związanych z prawem pobytowym dot. cudzoziemców oraz prawem azylowym

(mniej o 15,3 procent w porównaniu z rokiem 2002), w następnej kolejności oszustw i uszkodzenia ciała (więcej o 4,9 procent w porównaniu z rokiem 2002). W sumie w grupie 14 do 21-letnich przestępców niemieckiego pochodzenia zaobserwowano wzrost przestępczości o 2,5 procent w porównaniu z rokiem 2002. W tej samej grupie wiekowej podejrzanych o dokonanie przestępstwa wśród młodych osób innej narodowości ilość przestępstw zmalała o 5,4 procent. Wśród podejrzanych młodych dorosłych zaobserwowano w roku 2003 wzrost przestępczości o 6,1 procent w porównaniu z rokiem 2002. Wśród podejrzanych innego pochodzenia przestępczość zmniejszyła się o 4,1 procent. W niektórych wypadkach wzrost przestępczości jest jednak znaczny, przede wszystkim w wypadku przewinień przeciw ustawie o posiadaniu broni (niemieccy podejrzani: wzrost o 91,2 procent w porównaniu z rokiem 2002; obcokrajowcy: wzrost o 104 procent w stosunku do roku 2002). Zaobserwowano także wzrost przewinień w wypadku przestępstw związanych z narkotykami, zwłaszcza z marihuaną a także z pobiciem.

We Frankfurcie nad Menem w 2003 roku 55 procent podejrzanej o popełnienie przestępstwa młodzieży i 58,3 procent przestępców w wieku 18 do 21 lat było obcokrajowcami. Frankfurt nad Menem charakteryzuje się także największą ilością podejrzanych o popełnienie przestępstwa dzieci innych narodowości (50,3%), wyprzedzając Monachium (40%), Kolonię (38,5%), Stuttgart (38,3%) i Mannheim (34,3%). W dużych aglomeracjach miejskich nowych landów młodociani przestępcy innych narodowości nie odgrywają większej roli (Chemnitz 6,4%, Lipsk 4,6%, Erfurt i Poczdam po 4%, Drezno 2,5%).

(Źródło: Bundeskriminalamt, <http://www.bka.de/pks/pks2003/index2.html>, 29.04.05)

2.1.4 Narkotyki

Młodzież częściej niż wcześniej sięga po narkotyki. Wiek, w którym młodzi ludzie stykają się po raz pierwszy z narkotykami uległ, według Sprawozdania Rządu Federalnego dot. Narkotyków i Uzależnień z 2000 roku, dalszemu obniżeniu. U bardzo młodych konsumentów dużą rolę odgrywają tzw. *narkotyki imprezowe*. Jedna trzecia młodzieży spożywa alkohol, z tego niewielka część codziennie. Jedna czwarta młodzieży ma doświadczenia z konsumpcją haszysz, przy czym nie odnotowuje się tutaj zbyt dużych różnic wśród młodych ludzi w zachodniej i wschodniej części Niemiec. Młodzież dotknięta jest także nadmierną konsumpcją leków. W ramach badań przeprowadzonych w Bremie wśród 14-latków ponad połowa wszystkich dzieci przyznała się do regularnego przyjmowania leków. Alarmująca jest także gotowość wielu rodziców, aby swoim pociechom podawać leki zwiększające wydajność.

We wszystkich grupach wiekowych młodzieży jedna czwarta to nałogowi palacze, w mniej więcej takiej samej ilości wśród dziewcząt i chłopców.

Wśród nielegalnych narkotyków główną rolę odgrywa haszysz. Ponad jedna czwarta młodych ludzi ma z nim doświadczenia. Mała grupa młodzieży (od 3-4%) konsumuje ecstasy i amfetaminę. Silnie wzrosła liczba po raz pierwszy zarejestrowanych policyjnie konsumentów ecstasy.

(Źródło: Sprawozdanie Rządu Federalnego dot. Narkotyków i Uzależnień z 2000 roku)

Sprawozdanie Rządu Federalnego dot. Narkotyków i Uzależnień 2006:

http://www.bmg.bund.de/cln_041/nn_604240/SharedDocs/Publikationen/Drogen-und-Sucht/dsb2006.html

2.2 Podstawy prawne

2.2.1 Odpowiednie ustawodawstwo

Ogólne przepisy prawne: Kodeks Praw Obywatelskich, Kodeks Karny, Ustawa o Federalnej Pomocy Socjalnej, Ustawa o Promocji Zatrudnienia. Niektóre przepisy dotyczą wyłącznie problematyki dzieci i młodzieży, najważniejsze z nich to:

- **Ustawa o Pomocy Dzieciom i Młodzieży** (KJHG): podstawy prawne dot. pomocy dzieciom i młodzieży Republiki Federalnej Niemiec, prawo to wyróżnia następujące grupy wiekowe:

Dzieci	osoby do 14-go roku życia
Młodzież	osoby w wieku 14-18 lat
Młodzi dorośli	osoby w wieku 18-27 lat
Młody człowiek	wszystkie osoby do chwili ukończenia 27 lat

- **Ustawa dot. rozpowszechniania treści szkodliwych dla młodzieży w mediach** chroniąca niepełnoletnich przed niebezpieczeństwami środków masowego przekazu oraz **Ustawa o Ochronie Młodzieży w Społeczeństwie** (JÖSchG) regulująca zasady takie jak przebywanie młodzieży w lokalach nocnych i spożywanie alkoholu połączone zostały w połowie roku 2002 w jedną nową **Ustawę o Ochronie Młodzieży**. Ustawa ta weszła w życie 1 kwietnia 2003 roku. Reguluje ona także obowiązek określania dopuszczalnego wieku na opakowaniach gier komputerowych oraz zaostrzone zasady dot. sprzedaży artykułów tytoniowych.
- **Prawo Ochrony Młodzieży w Miejscu Pracy**: reguluje zasady ochrony przed przemęczeniem i niebezpieczeństwami w miejscu pracy.
- **Ustawa o Promocji Zatrudnienia**: określa zadania Federalnego Urzędu Pracy w ramach wspierania młodzieży w czasie kształcenia zawodowego.
- **Ustawa o służbie cywilnej**: Zmiana w dniu 01 października 2005 r. i skrócenie służby cywilnej z dziesięciu do dziewięciu miesięcy (zrównanie ze służbą wojskową). Zobowiązani do służby wojskowej i cywilnej mogą zostać powołani jedynie do chwili ukończenia 23 roku życia (wcześniej 25 roku życia). Od służby wojskowej i cywilnej zwolnieni mogą zostać, po złożeniu odpowiedniego podania, mężczyźni żonaci, żyjący w zarejestrowanym związku partnerskim, posiadający prawo wychowawcze do przynajmniej jednego dziecka lub jeśli co najmniej dwójka rodzeństwa odbyła służbę cywilną lub wojskową.

Dalsze ustawy dotyczące dzieci i młodzieży na stronie internetowej Rządu Federalnego <http://www.bmfsfj.de> unter *Gesetze/Politikbereiche Kinder und Jugend*

2.2.2 Zarządzenia prawne dotyczące przedziałów wiekowych

Przepisy regulujące	Wiek
Początek obowiązku szkolnego.	6
Oglądanie filmów dopuszczonych od określonego wieku.	6,12,16,18
Aktywne i pasywne prawo udziału w wyborach przedstawicieli młodzieżowych w zakładach pracy.	14
Ograniczona odpowiedzialność prawna.	14
Przestępstwa popełnione przez młodzież (14-18 lat) zawsze rozstrzygane są przez Sądy dla nieletnich. Dotyczy to także młodych dorastających (18-21 lat), którzy w chwili popełnienia wykroczenia znajdowali się jeszcze pod względem rozwoju psychicznego i moralnego na poziomie 14 do 18-latków.	14-20
Nieograniczona odpowiedzialność karna.	21
Prawo otrzymania prawa jazdy na:	
Motorower do szybkości maksymalnej 25 km/h;	15
Moped do 45 km/h (Klasa M.)	16
Motor lekki do 11 kw. lub 80 km (Klasa A1)	16
Trójkołowe małe pojazdy mechaniczne i czterokołowe lekkie pojazdy	16

mechaniczne (Klasa S)	
Samochód (Klasa B, BE) i motor o mocy średniej do 25 kw. (klasa A z ograniczeniami)	18
Po dwóch latach od momentu wydania prawa jazdy klasy A można poruszać się wszystkimi motorami;	
Ciężkie motory o mocy silnika przekraczającej 25 kw. (klasa A bez ograniczeń)	25
Ciężarówki (różne klasy)	18 (21)
Pozwolenie na pracę w pełnym wymiarze godzin (uzależnione od wymiaru godzin nauki w szkole w poszczególnych krajach związkowych).	(15) 16
Dozwolona praca na nocnej zmianie.	18
Palenie papierosów w miejscach publicznych.	16
Wydawanie napojów alkoholowych, poza alkoholami wysokoprocentowymi.	16
Pozwolenie na przebywanie na ogólnie dostępnych imprezach do godz. 24.	16
Zawarcie małżeństwa jest możliwe za zezwoleniem opiekuna, jeśli przyszły mąż / przyszła żona jest pełnolenni / jest pełnoletnia.	16
Obowiązek posiadania dowodu osobistego.	16
Chłopcy mogą zgłaszać się za zgodą rodziców do służby wojskowej.	17
Początek obowiązku służby wojskowej dla mężczyzn	18
Prawo członkostwa w związkach zawodowych (z chwilą rozpoczęcia pracy).	15/16
Zakończenie obowiązku szkolnego.	18
Pełnoletność.	18
Aktywne i pasywne prawo udziału w wyborach	18
i w wyborach komunalnych.	16

2.3 Struktury Polityki ds. dzieci i młodzieży

2.3.1 Ministerstwa odpowiedzialne i zakres ich działania

Kształtowanie polityki dziecięcej i młodzieżowej podlega **Federalnej Komisji ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży** (BMFSFJ, <http://www.bmfsfj.de>). BMFSFJ –

- wspiera ponadregionalnie i centralnie działające niezależne ośrodki pomocy dzieciom i młodzieży – przy zachowaniu ich różnorodności światopoglądów, tematów, metod i form pracy,
- wspiera polityczne, kulturalne i sportowe kształcenie młodzieży, dobrowolną roczną służbę na rzecz ochrony środowiska i socjalną, dobrowolny rok pracy w firmach oraz międzynarodową wymianę młodzieży,
- zleca niezależnym rzeczoznawcom przygotowanie Sprawozdania dot. Dzieci i Młodzieży informującego o sytuacji młodych ludzi w Niemczech i o rozwoju pomocy dla młodzieży,
- jest bezpośrednio odpowiedzialny za obowiązujące prawa federalne (Ustawa ds. Pomocy Dzieciom i Młodzieży),
- pozostaje w stałym kontakcie z innymi instytucjami federalnymi, z krajami związkowymi, gminami i ośrodkami publicznej pomocy na rzecz młodzieży.

Ministerstwa, które również zajmują się wspieraniem dzieci i młodzieży:

Federalne Ministerstwo Pracy i Spraw Socjalnych

<http://www.bmas.bund.de>

Federalne Ministerstwo Zdrowia

<http://www.bmgs.bund.de>

Federalne Ministerstwo Oświaty i Badań Naukowych

<http://www.bmbf.bund.de>

Federalne Ministerstwo Spraw Zagranicznych

<http://www.auswaertiges-amt.de>

Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

<http://www.bmi.bund.de>

Federalne Ministerstwo Sądownictwa

<http://www.bmj.bund.de>

Federalne Ministerstwo ds.

Działający przy Niemieckim Bundestagu **Komitet ds. Rodzin, Seniorów, Kobiet i Młodzieży** zajmuje się między innymi następującymi aspektami:

Polityka prorodzinna

- zorientowana na dobrą jakość i odpowiadanie zapotrzebowaniom rozbudowa opieki nad dziećmi, w szczególności dziećmi w wieku poniżej trzech lat,
- lepsza infrastruktura dla rodzin (domy wielopokoleniowe i wczesne wspieranie rozwoju dzieci),
- umożliwianie łączenia obowiązków rodzinnych i zawodowych oraz przyjazne rodzinom warunki pracy.

Młodzież i dzieci

- kształcenie, wychowanie i opieka przed i po szkole,
- polepszenie udziału dzieci i młodzieży w sprawach ich dotyczących,
- wyrównanie szans w kształceniu,
- wzrastanie bez przemocy, ewaluacja praw ochrony młodzieży,
- szanse dla młodzieży z gorszymi warunkami rozwoju, inicjatywy integracji ich w życiu zawodowym,
- zaangażowanie dla rozwoju tolerancji i demokracji,
- pomoc dla dzieci i młodzieży.

Służba cywilna i dobrowolna

- dalszy rozwój służby cywilnej,
- rozbudowa służby dobrowolnej dla młodzieży i służby dobrowolnej dla wszystkich generacji.

Migracja i integracja

- służba na rzecz integracji młodzieży,
- integracja,
- problematyka zawierania przymusowych związków małżeńskich (dot. młodzieży wyznania muzułmańskiego).

Przy Niemieckim Bundestagu działa także **Komisja ds. Dostrzegania Potrzeb Dzieci**. Program działania na 16. okres wyborczy zawiera między innymi następujące główne punkty: Dzieci i sport / Media / Przemoc / Zdrowie / Niepełnosprawność / Mobilność / Kultura / Codziennosc / Odżywianie & Ochrona konsumenta oraz Bieda wśród dzieci, Wprowadzenie w życie konwentu UN ds. praw dzieci, Prawo do samo- i współdecydowania dzieci, Pomoc dla dzieci i młodzieży / Praca socjalna dla dzieci i młodzieży, Problematyka zaniedbywania dzieci i socjalnych wykluczeń oraz Kształcenie elementarne – wspieranie rozwoju wczesno-dziecięcego.

2.3.2 Narodowe i regionalne Rady ds. dzieci i Młodzieżowe

Federalny Związek Młodzieży Niemieckiej (DBJR, <http://www.dbjr.de>) jest grupą roboczą 24 związków młodzieżowych działających na terenie całego kraju, 16 landowych kręgów młodzieżowych oraz pięciu związków przyległych, które pełnią funkcję doradczą. Spektrum tej założonej w 1949 roku organizacji tworzą związki młodzieżowe o charakterze kościelnym, ekologicznym, spędzania wolnego czasu i pracy socjalnej aż po harcerskie. Związane z partiami politycznymi związki młodzieżowe oraz organizacje studenckie nie są ze względów historycznych reprezentowane przez DBJR. Należące do DBJR związki pracują niezależnie i bez bezpośrednich wytycznych państwowych, otrzymują jednak środki w ramach federalnego planu ds. dzieci i młodzieży. Na płaszczyźnie landów działa 16 landowych kręgów młodzieżowych zaś na płaszczyźnie federalnej liczne powiatowe i miejskie kręgi młodzieżowe.

Ponieważ związane z partiami politycznymi organizacje młodzieżowe nie są członkami Federalnego Związku Młodzieży Niemieckiej, utworzono w 1963 roku – jako przedstawiciela niemieckich organizacji młodzieżowych na płaszczyźnie europejskiej – Niemiecki Komitet Międzynarodowej Pracy z Młodzieżą (DNK, <http://www.dbjr.de/dnk>). Jego członkami są obok DBJR, Krąg Młodzieży Politycznej i – od 2004 – Niemiecka Młodzież Sportowa. DNK reprezentuje niemieckie organizacje młodzieżowe na obszarze międzynarodowym. Tak też przejmuje ono między innymi funkcję krajowej rady młodzieżowej w ramach Europejskiego Forum Młodzieżowego (<http://www.youthforum.org>) i współpracuje ściśle z międzynarodowymi instytucjami jak Unia Europejska, Rada Europy i Kraje Związkowe.

W **Kręgu Młodzieży Politycznej** skupione są polityczne organizacje młodzieżowe, które są związane z reprezentowanymi w Bundestagu partiami lub organizacjami bliskimi tym partiom. Przejmują one naprzemiennie przewodnictwo.

- Młodzi Demokraci Niemieccy – Młoda Lewica <http://www.jdil.de>
- Zielona Młodzież <http://www.gruene-jugend.de>
- Młodzi Liberalowie <http://www.julis.de>
- Młoda Unia Niemiec <http://www.junge-union.de>
- Młodzi Socjaliści w SPD <http://www.jusos.de>

Niemiecka Młodzież Sportowa (dsj, <http://www.dsj.de>) reprezentuje 9,5 miliona dzieci i młodzieży, które są aktywne w związkach sportowych. Jest ona połączeniem 53 organizacji młodzieżowych zwykłych związków sportowych, 10 organizacji młodzieżowych związków sportowych ze szczególnym podziałem na role i 16 landowych kręgów sportu młodzieżowego.

2.3.3 Organizacje polityki ds. dzieci i młodzieży i ich kompetencje

W Republice Federalnej istnieje ponad 90 ponadregionalnych stowarzyszeń młodzieżowych (patrz: *Praca z młodzieżą w stowarzyszeniach*), do których należy około jedna czwarta całej młodzieży. Dysponują one więc odpowiednimi do swojej wielkości wpływem i lobby w zakresie polityki młodzieżowej.

Organizacją dachową wszystkich innych organizacji związkowych jest **Wspólnota Robocza ds. Pomocy dla Dzieci i Młodzieży – AGJ**, <http://www.agj.de>. AGJ jest wspólnotą federalnych stowarzyszeń młodzieżowych, Niezależnej Opieki Społecznej, centralnych organizacji specjalistycznych, głównych urzędów krajów związkowych (ministerstw) i Federalnej Grupy Roboczej Urzędów Krajowych ds. Młodzieży. Są to organizacje, których działania administracyjne i praktyczne w pomocy dla młodzieży mają zasięg ponadregionalny, i / lub których praca w ramach pomocy dla młodzieży ma znaczenie ogólnokrajowe. AGJ udostępnia, w ramach pomocy dla młodzieży, instytucjom i stowarzyszeniom materiał informacyjny. W AGJ łatwo można otrzymać adresy ponadregionalnych związków młodzieżowych.

2.3.4 Główne zadania polityki ds. dzieci i młodzieży

Państwo Niemieckie pozostawia kształtowanie niemieckiej polityki młodzieżowej i pracy z młodzieżą z reguły w rękach stowarzyszeń, związków, kościołów i fundacji oraz pozostałych niezależnych organizacji. Istnieje tendencja, aby – według możliwości – przenieść realizację zadań polityki młodzieżowej na płaszczyznę bliską społeczeństwu: na teren miast, okręgów i gmin. Największa część środków finansowych pochodzi z budżetu krajów związkowych i gmin.

Główne punkty działania polityki młodzieżowej Rządu Federalnego to opieka nad dziećmi, udział młodzieży w procesach decyzyjnych, rozwój kompetencji medialnych, integracja młodzieży pokrzywdzonej, zaangażowanie na rzecz szerszej demokracji i tolerancji.

Patrz także *programy działania*.

2.3.5 Programy działania

Narodowy plan działania " Niemcy przyjazne dzieciom 2005-2010" mający na celu realizację decyzji podjętych na Światowym Szczycie Dzieci zorganizowanym przez Narody Zjednoczone w maju 2002 roku z następującym zakresem działania: 1. Sprawiedliwy podział szans poprzez kształcenie, 2. Wzrastanie bez przemocy, 3. Wspieranie rozwoju zdrowego życia i zdrowych warunków środowiskowych 4. Włączenie do udziału dzieci i młodzieży 5. Umożliwienie wszystkim dzieciom odpowiedniego poziomu życia 6. Przestrzeganie zobowiązań międzynarodowych. Więcej informacji:

http://www.bmfsfj.de/RedaktionBMFSFJ/Broschuerenstelle/Pdf-Anlagen/nap_property=pdf.pdf, 2.05.05

Programm działania przeciw ograniczeniu i dyskryminacji na rynku pracy i w społeczeństwie „Xenos - Leben und Arbeit in Vielfalt”, <http://www.xenos-de.de>.

Ogólnokrajowy program **VIelfalt Tut Gut. Jugend für Vielfalt, Toleranz und Demokratie** (RÓŻNORODNOŚĆ JEST DOBRA. Młodzież i różnorodność. Tolerancja i demokracja), początkowo 2007-2010. Więcej informacji: <http://www.vielfalt-tut-gut.de>

Plan działania ds. **Ochrony dzieci i młodzieży przed przemocą i wykorzystywaniem seksualnym**. Plan ten zatwierdzono w styczniu 2003 roku. Obejmuje on inicjatywy mające na celu zwalczanie przemocy wobec dzieci, pornografii z wykorzystaniem dzieci (w internecie), handlu dziećmi i prostytucji.

Program działania **Środowisko i Zdrowie** Ministerstwa Środowiska z głównym zakresem działania **Dzieci i Zdrowie**. Więcej informacji:

http://www.apug.de/archiv/pdf/broschuere_kinder_suszept.pdf, 2.05.05

2.4 Finansowanie

2.4.1 Wspieranie młodzieży na płaszczyźnie państwowej

W roku 1993 federalny plan ds. młodzieży przekształcony został w **Federalny Plan ds. Dzieci i Młodzieży (KJP)**. Jest to niezależna komórka zarządzania funduszami i jako taka główny instrument wspierania dzieci i młodzieży w Republice Federalnej Niemiec.

Federalny Plan ds. Dzieci i Młodzieży inicjuje i wspiera aktywność pomocową dla dzieci i młodzieży, łącznie z pracą z młodzieżą, o ile jej działalność wykracza poza zasięg zobowiązań krajów związkowych i gmin. Ze środków Federalnego Planu ds. Dzieci i Młodzieży finansowane są różnorodne działania w celu zaspokojenia potrzeb i wymagań niezależnej i publicznej pomocy dzieciom i młodzieży, która z kolei zrealizuje ważną misję wychowawczą i kształcącą w ramach wychowania pozaszkolnego. Federalne Ministerstwo ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży (BMFSFJ) jest, jako najwyższy urząd federalny, odpowiedzialne w swojej funkcji za rozdzielanie środków finansowych z budżetu KJP, o ile dotyczy to inicjatyw pomocowych dla dzieci i młodzieży o znaczeniu ponadregionalnym.

Na dopłaty i świadczenia na cele bieżące dla krajów związkowych i instytucji odpowiedzialnych oraz na realizację zadań niezależnej pomocy młodzieży w roku kalendarzowym 2007 zostało przeznaczonych 107,020 milionów Euro (w 2006: 105,088 milionów).

2.4.2 Prywatne i inne źródła finansowe

W Republice Federalnej Niemiec istnieje wiele publicznych i prywatnych fundacji, które długoterminowo lub w ramach konkretnych projektów wspierają pracę z młodzieżą. Także przedsiębiorstwa gospodarcze wspierają w ramach sponsoringu konkretne projekty i finansują je w całości lub częściowo. Poniższe organizacje są przykładami tych wielu fundacji, towarzystw charytatywnych i przedsiębiorstw gospodarczych:

Fundacja »Niemiecki Znaczek dla Młodzieży«.

Fundacja »Niemiecki Znaczek dla Młodzieży« jest jedną z najważniejszych fundacji na rzecz młodzieży w Niemczech. Zarządza ona środkami uzyskanymi z corocznej sprzedaży wydawanej przez Federalne Ministerstwo Finansowe specjalnej serii znaczków pocztowych »Dla młodzieży« i wykorzystuje je, jak brzmi w jej statucie, „dla dobra młodzieży“.

Fundacja Młodzieży Demokratycznej (<http://www.jugendstiftung.org>)

Celem Fundacji Młodzieży Demokratycznej jest przede wszystkim wspieranie projektów pracy z młodzieżą i pracy socjalnej na rzecz młodzieży w nowych krajach związkowych. Główne punkty działania to: polepszenie możliwości spędzania wolnego czasu, kształcenie młodzieży pochodzącej z trudnych środowisk socjalnych, motywacja do rozwijania własnych inicjatyw, usługi itd.

Badania firmy Shell dotyczące młodzieży (<http://www.shell.de/jugendstudie>)

Firma Deutsche Shell AG od lat wspiera finansowo realizację badań naukowych o sytuacji dzieci i młodzieży.

Fundacja »Młodzież prowadzi badania naukowe« (<http://www.jugend-forscht.de>)

Fundacja »Młodzież prowadzi badania naukowe« została powołana do życia w 1965 roku i jest wspólnym projektem Federalnego Ministerstwa Oświaty i Badań Naukowych oraz czasopisma »Stern«, a także licznych firm patronackich działających na płaszczyźnie regionalnej. Fundacja ta wspiera – poprzez ogłaszanie konkursów – projekty badawcze młodych ludzi.

Fundacja Kasy Oszczędności »Młodzież i Gospodarka – Młodzieżowa Szkoła

Komputerowa« (<http://www.sk-jugend.de/>) jest jednym z przykładów wielu regionalnych inicjatyw, które udostępniają środki finansowe dla młodzieży w miejscu jej zamieszkania. Jest to, służąca dobru publicznemu, fundacja Kasy Oszczędności w Kolonii, która powstała w 1972 roku. Fundacja ta wspiera młodzież mieszkającą w Kolonii, umożliwiając jej dostęp do interesujących ofert kształcenia w zakresie nowych mediów i nauki o gospodarce.

3 Praca z młodzieżą w praktyce

3.1 Praca organizacji młodzieżowych

3.1.1 Przegląd struktur pracy organizacji młodzieżowych

Praca organizacji młodzieżowych jest formą socjalizacji, bazującą na dobrowolności, niezależności i samorządności. Zadaniem stowarzyszeń młodzieżowych jest organizacja wychowania i kształcenia, organizacja spotkań towarzyskich i form spędzania czasu wolnego, a

także pomoc i poradnictwo. Reprezentują one także interesy młodzieży w państwie i społeczeństwie. Konieczne jest więc tutaj zastosowanie wszechstronnej polityki, czyli wywieranie wpływu na te procesy polityczne i podejmowane decyzje, które dotyczą młodych ludzi.

Stowarzyszenia młodzieżowe są organizacjami łączącymi dzieci, młodzież i młodych dorosłych we wspólnych działaniach. Pracują one na własną odpowiedzialność bez wpływu Państwa. Są one wspierane ze środków publicznych. Ich działalność opiera się na pracy charytatywnej współpracowników.

Głównym nurtem pracy stowarzyszeń młodzieżowych jest, według ich zamierzeń, praca wychowawcza i kształcenie. Przebiega ona tutaj, w przeciwieństwie do szkół, na zasadzie dobrowolności – bez wystawiania ocen i nacisku na postępy w nauce, tak jak ma to miejsce w szkole. W tym kontekście mowa jest tutaj o *pozaszkolnej pracy z młodzieżą* lub *pozaszkolnym kształceniu młodzieży*.

W Republice Federalnej Niemiec istnieje aktualnie ponad **90 ponadregionalnych stowarzyszeń młodzieżowych**, które swoją działalnością obejmują całe spektrum zainteresowań i aktywności młodych ludzi. Różnorodność struktur stowarzyszeń jest bardzo szeroka i zorganizowana jest w nich duża ilość młodych ludzi. Szacunkowo około jedna czwarta wszystkich młodych ludzi, czyli około sześciu milionów (nie licząc Niemieckiej Młodzieży Sportowej), należy do różnego rodzaju stowarzyszeń. Jednak coraz mniej młodzieży udziela się w stowarzyszeniach (za wyjątkiem stowarzyszeń sportowych) i jest gotowa pracować w nich społecznie.

3.1.2 Ponadregionalne stowarzyszenia młodzieżowe

Przykłady spośród 90 ponadregionalnych stowarzyszeń młodzieżowych:

Niemiecka Młodzież Sportowa (oddział młodzieżowy Niemieckiej Federacji Sportowej, największe stowarzyszenie młodzieży w Niemczech)	http://www.dsj.de
Federalny Krąg Młodzieży Niemieckiej – DBJR (wspólnota pracy działających na całym terenie Niemiec stowarzyszeń młodzieżowych)	http://www.dbjr.de
Krąg Młodzieży Politycznej – RPJ (obejmuje polityczne organizacje młodzieżowe, które działają przy reprezentowanych w Bundestagu partiach politycznych lub są podgrupami tych partii; przejmują one na przemian przewodnictwo w RPJ).	
Młodzi Demokraci Niemieccy	http://www.jdil.org
Młoda Lewica Zielonych	http://www.gruene-jugend.de
Młodzi Liberalowie	http://www.julis.de
Młodzi Socjaliści w SPD	http://www.jusos.de
Młoda Unia Niemiec	http://www.junge-union.de

3.2 Polityczne kształcenie

Ważną rolę w ramach pozaszkolnego kształcenia młodzieży w Republice Federalnej Niemiec odgrywa polityczne kształcenie młodzieży. Jego zadaniem jest przede wszystkim przekazywanie młodym ludziom wiedzy o państwie i społeczeństwie oraz umożliwianie im wyrobienia sobie własnego zdania o wydarzeniach i konfliktach politycznych. Ma ono także nauczyć młodzież postrzegania jej własnych praw i interesów oraz obowiązków i odpowiedzialności obywatelskich,

jak i również zachęcić ją do współtworzenia wolnościowo-demokratycznego społeczeństwa i porządku państwowego.

W Niemczech istnieją różnego rodzaju organizacje politycznego kształcenia młodzieży. Niektóre z nich połączyły się we wspólnej inicjatywie organizacji kształcenia politycznego (GEMINI). Do GEMINI należą Koło Robocze Niemieckich Placówek Kształcenia (AdB), Federalne Koło Pracy »Praca i Życie« (AuL), Wspólnota Pracy Katolicko-Socjalnych Ośrodków Kształcenia (AksB), Niemiecki Związek Uniwersytetów Ludowych, Ewangelicka Grupa Reprezentacyjna Społecznopolitycznego Kształcenia Młodzieży i Stowarzyszenie „Związek Centrów Kształcenia na Terenach Wiejskich”.

3.3 Kulturalne kształcenie

Pozaszkolne kulturalne kształcenie młodzieży jest ważną częścią rozwoju młodych ludzi. Dlatego specjalistyczne organizacje pozaszkolnego kulturalnego kształcenia młodzieży w Niemczech postawiły sobie za cel, zakrojoną na szeroką skalę promocję kształcenia kulturalnego młodych ludzi.

Pozaszkolne kształcenie kulturalne ma wyjątkowy wkład w rozwój osobowości i otwiera przed młodymi ludźmi możliwość udziału w kulturalnym życiu społeczeństwa. Uczy ona wszechstronnego rozumienia kultury i sztuki oraz zachęca do samodzielnej aktywności artystycznej w zakresie muzyki, tańca, rytmiki, gier, teatru, literatury, sztuki, architektury, filmu, fotografii, wideo, mediów i informatyki. Ponadto wspiera ona rozwój fantazji i kreatywności; rozwija zdolność wyrażania własnego zdania, wyrażania krytyki i okazywania szacunku dla przejawów swojej i obcej kultury w ich społecznym kontekście. Umożliwia ona także sensowne spędzanie wolnego czasu oraz pomaga w świadomym i aktywnym przemyśleniu własnej sytuacji życiowej.

Bogaty zakres informacji o stowarzyszeniach i instytucjach kształcenia kulturalnego znaleźć można w książce **Kinder- und Jugendpolitik, Kinder- und Jugendhilfe in der Bundesrepublik Deutschland. Strukturen, Organisationen, Institutionen** [Polityka ds. dzieci i młodzieży. Pomoc dla dzieci i młodzieży w Republice Federalnej Niemiec. Struktury. Instytucje. Organizacje.], którą wydało IJAB. Książkę tą można zamówić pod adresem <http://www.ijab.de>.

Organizacją dachową wielu działających na terenie całego kraju profesjonalnych związków, instytucji i zrzeszeń krajowych kulturalnego kształcenia dzieci i młodzieży jest **Federalne Stowarzyszenie ds. Kulturalnego Kształcenia Dzieci i Młodzieży** (<http://www.bkj.de>).

Ogłoszenie stanowiska Komisji ds. Dostrzegania Potrzeb Dzieci (Komisja dziecięca) na temat dzieci i kultury:
http://www.bundestag.de/ausschuesse/a13/kiko/Empfehlungen_und_Stellungnahmen/Kinder_und_Kultur.pdf

3.4 Sport

Sport odgrywa nadal bardzo ważną rolę wśród młodzieży niemieckiej. Stowarzyszenie **Niemiecka Młodzież Sportowa** (<http://www.dsj.de>) liczy sobie około dziewięciu milionów członków. Oznacza to, że około jedna trzecia młodych ludzi poniżej 27-go roku życia działa w różnych związkach sportowych. DSJ działa na płaszczyźnie polityki młodzieżowej i sportu. Celem stowarzyszenia jest wpływ na rozwój osobowości młodych ludzi, rozwój form zachowań socjalnych oraz zachęcenie dzieci i młodzieży do zaangażowania się w pracę społeczną. Praca z młodzieżą poprzez sport jest jedną z form kształcenia młodych ludzi. W myśl tej zasady DJF

oferuje różnorodne zajęcia poza praktycznym uprawianiem sportu, z których korzystać mogą wszystkie dzieci i młodzież.

Pozaszkolna aktywność sportowa dzieci w towarzystwach sportowych, placówkach komercyjnych lub nieformalnych centrach spotkań ma dziś dla dzieci, obok sportu szkolnego, największe znaczenie jako forma przyswajania zachowań socjalnych w kręgu przyjaciół. Dzieci z nowych landów rzadziej biorą udział w aktywności oferowanej przez towarzystwa sportowe niż dzieci w starych krajach landowych.

Brak jest obejmujących całe Niemcy badań dotyczących udziału dzieci z rodzin imigrantów w zorganizowanym sporcie. Na podstawie badań dokonanych w poszczególnych krajach landowych oblicza się szacunkowo, że około pięciu do dziesięciu procent młodych ludzi uprawia zorganizowany sport.

Najbardziej ulubioną dyscypliną sportu w Niemczech jest prawdopodobnie piłka nożna, w którą gra także coraz więcej dziewcząt i młodych kobiet. Prawie dwa miliony młodych ludzi poniżej 18-go roku życia jest zarejestrowanych w związkach piłki nożnej, w tym w grupie wiekowej siedmio- do czternastolatków około 180 tyś. dziewcząt.

Inne popularne dyscypliny sportowe to (według ilości członków) gimnastyka, tenis, piłka ręczna, pływanie, lekkoatletyka, tenis stołowy, siatkówka, koszykówka, badminton, jazda na nartach. Niezależnie od przynależności do związków wielu młodych ludzi jeździ intensywnie na rowerze i uprawia inline-skating.

Ogólna infrastruktura ośrodków sportowych jest dość dobra. Wielu miastom i gminom brakuje jednak coraz częściej środków finansowych na utrzymanie lub modernizację tych placówek. Ogólnie dostępne ośrodki sportowe, takie jak wrotkarnie (Halfpipes) dla skaterów, powstają coraz częściej dzięki finansowemu wsparciu prywatnych sponsorów.

3.5 Praca socjalna wśród młodzieży i formy pomocy dzieciom

W Niemczech obejmuje wszystkie oferty, organizacje, służby i imprezy dla młodych ludzi, które wspierają ich w zdobywaniu miejsca w społeczeństwie jako jego uznanych i odpowiedzialnych członków. W centrum aktywności znajduje się tutaj pomoc zawodowa dla młodych ludzi, która poprzez poradnictwo oraz ofertę socjalnopedagogiczną i pomocową wywierać ma przede wszystkim wpływ na wyrównanie różnic socjalnych i indywidualnych.

Ponadto praca socjalna wśród młodzieży wspiera i promuje młodych ludzi w ich kształceniu szkolnym i zawodowym, wprowadza ich w świat pracy i w społeczeństwo oraz wspomaga ich w rozwoju zawodowym.

Socjalna praca wśród młodzieży skupia i łączy w sobie świadczenie usług różnego rodzaju. Po pierwsze jest ona **częścią pomocy dzieciom i młodzieży** i jako taka objęta jest przepisami prawa dot. dzieci i młodzieży. Ponad to wchodzi ona także w zakres innych przepisów, w ramach których jest częściowo finansowana, lub na których kształt i rozwój ma ona wpływ. Przynależność tutaj należy szczególnie Ustawę o Promocji Zatrudnienia.

Związek kooperacyjny Praca socjalna dla młodzieży (Kooperationsverbund Jugendsozialarbeit, <http://www.jugendsozialarbeit.de>) jest ogólnokrajowym związkiem organizacji i placówek pracy socjalnej dla młodzieży. Celem związku kooperacyjnego jest dalsze i fachowe zintensyfikowanie pracy lobbystycznej w społeczeństwie i polityce na rzecz młodych ludzi pochodzących ze środowisk o utrudnionych warunkach rozwoju. Związek kooperacyjny dąży do ścisłej współpracy przede wszystkim w ramach działań pracujących na rzecz młodzieży

organizacji i instytucji. Obok organizacji pomocowych dla młodzieży głównymi adresatami planowanych na przyszłość zadań związku są pracodawcy, związki zawodowe, świat nauki, ministeria landowe i urząd pracy.

3.6 Oferta wspólnot religijnych dla dzieci i młodzieży

Kościelna praca z młodzieżą w Niemczech to specjalna oferta opierająca się na chrześcijańskim rozumieniu człowieka. Kościelna praca z młodzieżą chce przy tym „w bezinteresownej służbie uczyć i zachęcać młodzież do rozwijania w sobie żywego chrześcijaństwa” (Kościelny plan młodzieżowy diecezji Würzburgskiej) i dąży w swojej działalności wychowawczej do przekazania chrześcijańskiego wzorca życia i możliwości budowy związku z Bogiem jako źródła dobrego życia. Kościelna praca z młodzieżą ma jednocześnie na celu wsparcie młodzieży w jej rozwoju w silne osobowości w oparciu o działalność i naukę Jezusa Chrystusa.

Klasyczną formą realizacji tych celów razem z dziećmi i młodzieżą jest praca związków młodzieżowych. Katolicka praca z młodzieżą prowadzona jest głównie przez organizację dachową Związku Niemieckiej Młodzieży Katolickiej (BDKJ, <http://www.bdkj.de>), która w ramach spotkań grupowych, obozów i projektów stara się przekazać wartości chrześcijańskie i ideę żywej wspólnoty. Członkami BDKJ są m.in. Niemiecka Wspólnota Harcerska pod wezwaniem Św. Grzegorza (Deutsche Pfadfinderschaft St. Georg), Chrześcijańska Młodzież Robocza (Christliche ArbeiterInnen Jugend, CAJ), Katolicki Ruch Młodzieży Wiejskiej w Niemczech (Katholische Landjugendbewegung Deutschlands, KLJB) i wiele innych. BDKJ rozumiana jest jako organizacja reprezentująca kościelną pracę z młodzieżą w powiatach, diecezjach, krajach landowych i w całej Republice Federalnej. BDKJ działa poprzez przynależące do niej związki w parafiach i w innych miejscach kościelnej pracy z młodzieżą.

Wspólnota pracy stowarzyszenia Ewangelickiej Młodzieży Republiki Federalnej Niemiec (aej, <http://www.evangelische-jugend.de>) jest związkiem niemieckiej młodzieży ewangelickiej. Jako organizacja dachowa aej reprezentuje interesy młodzieży ewangelickiej na płaszczyźnie federalnej wobec ministerstw federalnych, organizacji profesjonalnych i partnerów międzynarodowych; jest przy tym przedstawicielem 36 organizacji członkowskich i ponad 1,2 miliona młodych ludzi. Do członków aej należą organizacje pracy z młodzieżą kościołów krajowych EKD, organizacje pracy z młodzieżą kościołów niezależnych, Organizacja Młodzieżowa Kościoła Ewangelicko-Methodycznego (EmK) i wiele innych.

Praca na rzecz młodzieży kościołów niezależnych prowadzona jest przez pięć organizacji:

- Związek Młodzieży Kościoła Ewangelicko-Methodycznego (EmK, <http://www.emk.de>),
- Centrala ds. Młodzieży Stowarzyszenia Wspólnot Ewangelicko-Niezależnych (BFEG, <http://www.feg.de>),
- Komunalny Związek Młodzieży Stowarzyszenia Wspólnot Ewangelicko-Niezależnych w Niemczech (GJW, <http://www.gjw.de>) oraz
- Praca dla Młodzieży Ewangelickiego Zjednoczenia Braterskiego (<http://www.ebu.de>),
- Związek Młodzieży Niezależnego Kościoła Ewangelicko-Luterańskiego (SELK-Jugend, <http://www.selk-jugend.de>)

Około połowę 3,2 milionowej społeczności muzułmańskiej w Niemczech stanowią dzieci i młodzież. Związki działające na terenie meczetów oferują między innymi kursy językowe dla dzieci w wieku przedszkolnym, kursy komputerowe, kursy sportowe, wspólne spędzanie wolnego czasu itp. (Źródło: *Wie erreicht Familienbildung und -beratung muslimische Familien? Eine Handreichung. BMFSFJ, 2008,* <http://www.bmfsfj.de/bmfsfj/generator/Kategorien/Publikationen/Publikationen,did=113808.html>, 4.11.08)

Link

www.aagb.net – strona internetowa Stowarzyszenia Młodzieży Alawickiej w Niemczech (AAGB), niezależnej organizacji młodzieży w wieku 16 do 27 lat, należącej do wyznania alawickiego, która jest członkiem Federalnego Związku Młodzieży Niemieckiej.

Kościół i młodzież – porównanie kościelnych organizacji pracy z młodzieżą w Niemczech i w Czechach. W: Miteinander – Společně. Arbeitshilfe für deutsch-tschechische Jugendbegegnungen, Jugendhaus Düsseldorf 2000.

3.7 Integracja dzieci i młodzieży ze środowisk migracyjnych

W Niemieckiej Republice Federalnej ponad jedna czwarta (27 %) dzieci i młodzieży poniżej 25 roku życia pochodzi z rodzin migrantów. (Źródło:

<http://de.statista.org/statistik/daten/studie/1448/umfrage/anteil-der-familien-mit-migrationshintergrund-nach-kinderanzahl/>, letzter Zugriff 3.11.08)

W ostatnim czasie rozpoznano ogromne znaczenie wspierania nauki języka wśród tych dzieci. Popularyzacją nauki języka niemieckiego wśród dzieci zajmują się przede wszystkim programy państwowe. Ministerstwo ds. Młodzieży Nadrenii-Westfalii wspiera na przykład od dwóch lat kursy języka z przedszkolach.

Bezpaństwowcy i dzieci z rodzin uciekinierów mają w Republice Federalnej jeszcze trudną sytuację. Pod koniec 2003 roku żyło w Niemczech około 76 000 dzieci i młodzieży z niepewnym statusem pobytowym. Tysiące wykluczonych jest z ogólnego obowiązku szkolnego, gdyż ich rodzice czekają na przyznanie azylu politycznego, ich rodziny są w Niemczech jedynie tolerowane lub nie posiadają żadnego statusu pobytowego. W Badenii-Wirtembergii, Hesji, Palatynacie Nadreńskim, kraju Saary i Saksonii-Anhalt dzieci z rodzin uciekinierów o niepewnym statusie pobytowym nie podlegają obowiązkowi szkolnemu. Mają one jedynie *prawo do uczęszczania do szkoły*.

W celu polepszenia szans młodych obcokrajowców na miejsce nauki Federalne Ministerstwo Szkolnictwa (BMBK) powołało dziesięć sieci organizacji kwalifikacyjnych ds. nauki zawodu (BQN). Izby rzemieślnicze, związki zawodowe, szkoły i zakłady pracy mają w przyszłości ściślej współpracować wspierając tym samym imigrantów w poszukiwaniu miejsc pracy. Ministerstwo chce poprzez ten program „przeciwdziałać wzrastającemu niesprawiedliwemu traktowaniu młodych imigrantów”. W chwili obecnej jedyne 39 procent młodzieży ze środowisk migracyjnych kończy szkołę w systemie dualnym, wśród młodzieży niemieckiej jest to według danych BMBF ponad 60 procent. Więcej informacji: <http://www.kompetenzen-foerdern.de> (Źródło: terre des hommes Deutschland e.V., <http://www.tdh.de/content/materialien/download/index.htm?&action=details&id=171>, 2.05.05; Deutscher Bundestag, http://www.bundestag.de/bic/presse/2005/pz_050322.html, 2.05.05)

Także pełnomocnik ds. integracji Republiki Federalnej określa zły poziom wykształcenia dzieci ze środowisk migracyjnych jako wysoce alarmujący. Od połowy lat 90-tych udział młodzieży z rodzin obcokrajowców w kształceniu szkolnym ulega ciągłemu spadkowi. W konsekwencji udział procentowy osób bez wykształcenia wynosi w tej grupie 40 procent, wśród młodzieży niemieckiej jedyne 12 procent. W Niemczech żyje w sumie 14 milionów imigrantów. Zaliczają się do nich obcokrajowcy, przesiedleńcy, osoby, którym przyznano obywatelstwo niemieckie oraz Niemcy, którzy powrócili z zagranicy. Prawdopodobnie co czwarte nowo narodzone dziecko ma jednego rodzica o innym niż niemieckie pochodzeniu, co piąte małżeństwo zawierane jest między obywatelami o różnym pochodzeniu narodowym.

(Źródło: http://www.integrationsbeauftragte.de/download/Memorandum_Endfassung.pdf, September 2005)

Młodzi przesiedleńcy i inni imigranci wspierani są w ramach programu federalnego *Integracja poprzez sport* (<http://www.integration-durch-sport.de>) w przedsięwzięciach o charakterze integracyjnym o szerokim zakresie propozycji na spędzanie wolnego czasu i uprawianie sportu.

Dzieci i młodzież posiadająca w Niemczech pozwolenie na pobyt tolerowany (tzw. Duldung) mogą brać udział w wycieczkach dziecięcych i młodzieżowych. Federalny Związek Młodzieży Niemieckiej (DBJR) na swoim głównym posiedzeniu we wrześniu 2005 jednogłośnie przyjął oświadczenie, w którym jest mowa o sytuacji młodych uciekinierów w pracy z młodzieżą. DBJR zwraca uwagę na to, że tematy „kształtowanie społeczeństwa imigracyjnego” oraz „otwarcie na międzykulturowość” są centralnymi tematami, których implementacja jednak ponosi niejednokrotnie klęskę w obliczu prawnych warunków ramowych. Więcej informacji: <http://www.dbjr.de/index.php?m=4&pid=77&UID=77218fb1fa31502cfe52f08b87fc81e3>

Specjalne poradnictwo dla młodych nowych imigrantów do 27 roku życia udzielane jest bezpłatnie przez **ośrodki ds. migracji młodzieży** (<http://www.jugendmigrationsdienste.de>). Ośrodki te udzielają porad i opiekują się przede wszystkim objętymi obowiązkiem szkolnym młodymi nowo przybyłymi imigrantami przed, w czasie i po kursach integracyjnych (kursy językowe i orientacyjne o kraju i jego mieszkańcach). Wspólnie z nimi badają ich mocne strony i deficyty i układają plan integracyjny ułatwiający włączenie ich w system szkolnictwa lub umożliwiający im uczęszczanie do kolejnych szkół. W ośrodkach ds. migracji młodzieży umożliwiane są także kontakty z młodzieżą niemiecką i z innymi młodymi ludźmi ze środowisk migracyjnych, którzy już dłużej żyją w Niemczech.

3.8 Informacje dla młodzieży

3.8.1 Centra Informacji i Poradnictwa dla dzieci i młodzieży

Pod koniec lat 60-tych powstały, w systemie pracy komunalnej z młodzieżą i informacji dla młodzieży, Centra Informacji i Poradnictwa dla Młodzieży. Przejęły one głównie funkcję informującą i doradczą. Korzystać z nich mogą zarówno młodzież i młodzi dorastający, jak i określone grupy. Centra służą poradami w różnych problemach i sytuacjach konfliktowych. Informują i doradzają one bezpośrednio w takich kwestiach, jak narkotyki, alkohol, szkoła, aids, kultura, spędzanie wolnego czasu, podróże i inne lub kierują do innych specjalistycznych ośrodków doradczych.

Pierwszy z takich specjalistycznych ośrodków informacji dla młodzieży powstał w 1967 roku w Monachium (<http://www.jiz-m.de>). W ślad za nim powstawały następne placówki, dzięki czemu w wielu, zwłaszcza w większych miastach istnieją dziś Ośrodki Informacji i Poradnictwa dla Młodzieży.

Informację dla młodzieży można także znaleźć w wielu urzędach, centrach młodzieżowych, w związkach młodzieżowych, w grupach samopomocy, w prasie młodzieżowej oraz w ośrodkach badań nad młodzieżą.

Przepływ informacji w zakresie pracy z młodzieżą opiera się na decentralnej i federalnej strukturze Republiki Federalnej Niemiec. Punkty informacji znajdują się *bezpośrednio na miejscu* na płaszczyźnie lokalnej, komunalnej, regionalnej i landowej w całej Republice Federalnej Niemiec, dzięki czemu są one łatwo dostępne dla wszystkich młodych ludzi. W ostatnich latach wyraźnie wzrosło znaczenie informacji dla młodzieży. Nowe media otworzyły nowe możliwości dotarcia do znacznej ilości młodych odbiorców. Od września 2004 roku w sieci online dostępny jest państwowy portal młodzieżowy Netzcheckers (<http://www.netzcheckers.de>).

Portal pracowników wykwalifikowanych w pracy z dziećmi i młodzieżą (<http://www.jugendhilfeportal.de>) jest platformą informacyjną, ułatwiającą kooperacje oraz komunikację między specjalistami pracującymi z dziećmi i młodzieżą. Wszyscy zainteresowani – czy to z zawodowych lub społecznych powodów tą tematyką, czy też poszukujący informacji o kształceniu zawodowym w tym zakresie lub też prowadzący badania naukowe, jak i osoby ogólnie zainteresowane tematyką pracy z dziećmi i młodzieżą i poruszający się w internecie znajdą tutaj uporządkowaną i dostosowaną do potrzeb bazę danych. Zakres informacji sięga od spisu najważniejszych instytucji na płaszczyźnie krajowej, landowej i komunalnej, poprzez poruszającą wiele tematów dokumentację i materiały, informacje o imprezach i opisy projektów, aktualne wiadomości z zakresu pracy z dziećmi i młodzieżą, aż po szeroki asortyment ogłoszeń o pracy. Przy tym żadna z informacji nie jest powtarzana, lecz zamieszczane są odsyłacze do odpowiednich miejsc w sieci.

Portal Jugendinfonetz.de (<http://www.jugendinfonetz.de>) został utworzony jako źródło informacji dla pracowników działających w punktach informacji dla młodzieży. Każda instytucja w Niemczech zajmująca się tematyką informacji dla młodzieży ma możliwość aktywnego współtworzenia Jugendinfonetz (sieć informacji dla młodzieży).

3.8.2 Media dla dzieci i młodzieży

Media młodzieżowe odgrywały w Niemczech zawsze ważną rolę. Z utworzonej w 1956 roku gazety telewizyjnej *Bravo* powstało pismo, które od dziesięcioleci trafia w nerw młodych czytelników. Inne czasopisma młodzieżowe, takie jak *Pop Rocky* i *Popcorn*, dawno już ugruntowały swoją pozycję na rynku medialnym.

Głównie w latach 70-tych media uwolniły się od pedagogicznych naleciałości okresu cudu gospodarczego. W programach telewizyjnych takich jak ZDF możliwa stała się realizacja magazynów młodzieżowych jak *direkt*, których forma i dobór tematów regularnie wywoływały kontrowersyjne dyskusje w samej rozgłośni.

W latach 80-tych nastąpiła stagnacja w rozwoju mediów młodzieżowych. Tak w redakcjach czasopism, jak i w radiu i telewizji nie pojawiło się nic innowacyjnego. Od początku lat 90-tych rynek mediów młodzieżowych znów się ożywił. Wiele nowych czasopism odniosło sukces na rynku. Poza tym, w wyniku powstania prywatnej konkurencji, państwowe stacje radiowe i telewizyjne na nowo odkryły młodych ludzi jako swoich adresatów.

Charakterystyczna dla rynku mediów młodzieżowych jest jego duża dynamika. Niektóre magazyny czy czasopisma pojawiają się nagle, towarzyszą przez pewien czas jakimś nowym trendom wśród młodzieży i znikają tak samo szybko jak się ukazały. Z chwilą, gdy jakiś trend traci na aktualności, młodzież i sponsorzy szybko tracą zainteresowanie.

Mimo obecności mediów elektronicznych, młodzi ludzie nadal czytają czasopisma. Programy muzyczne VIVA i MTV zabierają czasopismom młodzieżowym co prawda klientów reklamujących się na ich łamach, ale nie odbierają im czytelników. Dowodem tego jest także wyraźny wzrost nakładów czasopism młodzieżowych od 1990 roku. Podczas, gdy w roku 1991 wynosiły one jedynie 3,5 mln egzemplarzy, osiągnęły one w 1995 roku 4,8 mln sztuk (około 14 mln młodych w wieku 14-26 lat jest w Niemczech głównym adresatem mediów młodzieżowych).

Szczególny sukces odniosły w ostatnich latach czasopisma dla dziewcząt. Już w 1988 roku serię sukcesów tego rodzaju czasopism zapoczątkowało *Bravo Girl*. Otworzyło ono drogę takim

tytułom jak *Brigitte Young Miss*, pismo które powstało w 1990 roku jako wydanie specjalne czasopisma kobiecego *Brigitte*.

W latach 90-tych rozwinął się nie tylko rynek czasopiśmienniczy. Przede wszystkim, z chwilą powstania prywatnych stacji radiowych zaadresowanych przeważnie do młodej publiczności oraz osiągnięcia wielkiego sukcesu przez telewizyjne programy muzyczne MTV i VIVA, z których młodzi ludzie korzystają tak jak z radia, państwowe stacje nadawcze (Programy grupy ARD) zmuszone zostały do reakcji, aby utrzymać młodych słuchaczy. Szczególnym powodzeniem cieszy się tutaj program *Eins Live* Rozgłośni Zachodnioniemieckiej (WDR). Także, powstały z wcześniejszego programu młodzieżowego w NRD *DT 64*, program stacji nadawczej MDR *Sputnik* odnosi sukcesy. Innymi programami młodzieżowymi z rosnącym udziałem na rynku wśród odbiorców w wieku 14-29 lat są lub były *N-joy* (NDR), *SWF3* i *Fritz* (RBB).

Telewizyjne stacje nadawcze borykają się spośród wszystkich mediów z największymi problemami w dotarciu do młodzieży jako swojego adresata. Rzadko który program stworzony z myślą o młodych odbiorcach jest w stanie utrzymać się dłużej na rynku. Młodzież jest najtrudniejszą grupą odbiorców dla twórców programów telewizyjnych. Grupa widzów między 14 i 16 rokiem życia spędza, według badań WDR, jedynie 96 minut w ciągu dnia przed telewizorem. Jest to tym samym grupa Niemców, która także w ogólnej krajowej najmniej czasu poświęca oglądaniu telewizji. Wielu młodych ludzi korzysta regularnie z oferty muzycznych stacji nadawczych MTV i VIVA. Programy te uważane są przez młodych ludzi za trendowe. Muzyka, język i sposób, w jaki są one prezentowane są elementem kultury młodzieżowej.

(Obszerne fragmenty tego tekstu są autorstwa Ulricha Kalhöfera)

Analiza zachowań dzieci w zakresie konsumpcji 2004 (KidsVerbraucheranalyse) konstatuje, iż lekko wzrosła chęć czytania wśród 6- do 13-latków. Ujęte w analizie 22 magazyny osiągnęły 69 procent (2002: 64 %) wszystkich dziewczynek i chłopców. Najwięcej odbiorców ma magazyn *Micky Maus* z 16,2 procentowym udziałem czytelników, zaraz za nim plasuje się pismo dla dzieci *Junior* (12,8 %). Wśród chłopców *Micky Maus* z udziałem 22,7 procent przekracza nawet ogólną przeciętną. Wśród dziewczynek najpopularniejsze jest pismo o koniach *Wendy* (11,2 %), a następnie *Junior* (10,2 %) i *Micky Maus* (9,3 %). Inne najbardziej popularne wśród tej grupy wiekowej czasopisma to *Disneys Lustiges Taschenbuch*, *Bibi Blocksberg*, *Simpsons*, *Benjamin Blümchen*, *Löwenzahn*.

(Źródło: KidsVerbraucherAnalyse 2004,

http://www.ehapa.de/ehapa/e7/e36/e37/e1539/index_ger.html, 28.04.05)

Lista linków klubu prasowego ds. młodzieży Jugendpresseclub e.V. dotyczących mediów dla dzieci i młodzieży w Niemczech:

<http://www.jugendpresseclub.de/links.html>

3.8.3 Kooperacje międzynarodowe

Republika Federalna Niemiec jest członkiem **Eurodesk** (<http://www.eurodesk.org>), europejskiej sieci informacji dla młodzieży, udzielającej informacji dotyczącymi młodzieży, kształcenia, nauki, mobilności w Europie oraz programów wspierania finansowego. Istniejąca baza danych uzupełniana jest przez każdego członka informacjami danego kraju. W Niemczech projekt Eurodesk włączony jest w działalność IJAB – Biuro ds. Międzynarodowej Pracy z Młodzieżą Republiki Federalnej Niemiec z. T.

IJAB jest członkiem **ERYICA** (*European Youth Information and Counselling Agency*, <http://www.eryica.org>) łączącej oferty z zakresu informacji dla młodzieży na płaszczyźnie europejskiej.

3.9 Podróże dla dzieci i młodzieży

3.9.1. Aktywność wyjazdowa dzieci i młodzieży

Młodzież niemiecka może wybierać w bogatym programie ofert podróży. Młodzi ludzie najchętniej sami organizują swoje wyjazdy. Około jedna czwarta 14 do 19-latków odbywa co roku dłuższą podróż wakacyjną. Hiszpania i Francja należą do ulubionych miejsc urlopowych. Spontaniczne podróże młodych ludzi są często możliwe dzięki ofertom przelotów last-minute. Decyzje o podjęciu podróży podejmowane są często po lekturze czasopism o podróżach i czasopism młodzieżowych lub po rozmowie z przyjaciółmi. Młodzież szuka w czasie urlopu głównie rozrywki, przeżycia czegoś nowego i możliwości poznania nowych ludzi.

Rosnące zapotrzebowanie związane jest także z wymogami rynku pracy dotyczącymi m.in. odbytych podróży i pobytów zagranicznych połączonych ze zdobyciem praktyki lub dodatkowego wykształcenia. Szczególnie maturzyści chcący podjąć studia starają się polepszyć swoje możliwości poprzez zdobycie doświadczeń w czasie pobytu za granicą. Wzrasta liczba organizatorów wyjazdów do pracy jako opiekunka dla dziecka, wyjazdów na kursy językowe, na praktyki, do pracy za granicą itp. Średnio tylko 5 procent wszystkich uczniów II szczebla sekundarnego spędza jeden rok szkolny poza granicami kraju. W Hamburgu liczba *uczestników wymian* jest znacznie wyższa i osiąga w niektórych szkołach nawet pułap kilkunastoprocentowy. Jednym z krajów związkowych o najniższym stopniu wymiany uczniów jest Bawaria. Ze względu na egzamin maturalny po 12 latach nauki, który w wielu krajach związkowych już teraz jest możliwy a w innych zostanie w najbliższym czasie wprowadzony, w przyszłości zmniejszy się zainteresowanie spędzeniem całego roku szkolnego poza granicami kraju. Uzasadnione jest to tym, że ten rok szkolny musi w każdym razie zostać powtórzony, gdyż osiągnięcia zdobyte za granicą z reguły nie są uznawane w Niemczech za wystarczające.

(Źródło: <http://www.schueleraustausch.de>)

3.9.2 Schroniska młodzieżowe i inne oferty noclegu dla młodzieży

W chwili obecnej działają w Niemczech 604 schroniska młodzieżowe. Domy Niemieckiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych znajdują się we wszystkich turystycznie atrakcyjnych miejscowościach. Większość schronisk młodzieżowych przygotowana jest także na przyjmowanie rodzin i oferuje możliwości uprawiania sportu na własnym terenie. Wiele domów dostosowanych jest do potrzeb niepełnosprawnych. Schroniska młodzieżowe klasyfikują się na cztery kategorie, nocleg ze śniadaniem kosztuje od 15 do 25 euro. Więcej informacji w **Głównym Niemieckim Zarządzie Schronisk Młodzieżowych** pod adresem <http://www.djh.org> lub <http://jugendherberge.de>.

Niedrogo przenocować można także w ponad 400 domach **Młodych Przyjaciół Środowiska w Niemczech**. Lista wszystkich domów oraz inne wskazówki na stronach <http://www.naturfreundejugend.de>.

Federalna Wspólnota Robocza Ewangelickiej Służby Wakacyjnej dla Młodzieży

(<http://www.bej.de>) wydała we współpracy z SOKEV CD-Rom z informacjami o ponad 5000 niekomercyjnych, samodzielnie działających placówkach noclegowych dla grup w Niemczech. Baza danych nazywa się **GrukiD**.

Inne zestawienie miejsc noclegowych dla grup w Niemczech (Niemiecki Spis Centralny) otrzymać można w redakcji **Vademecum**, Internet: <http://www.gruppenunterkuenfte.de>.

3.9.3 Wskazówki i informacje o podróżach dla młodzieży

Republika Federalna Niemiec dysponuje bardzo dobrze rozbudowaną siecią kolejową. Bardzo dobre są połączenia między dużymi miastami. Na mniejszych i bocznych odcinkach kolejowych połączenia są rzadsze. W związku z koniecznością wdrażania planów oszczędnościowych i zmianami strukturalnymi, pogorszyła się nieco w ostatnich latach opinia o Niemieckich Liniach Kolejowych

Informacje o zniżkach Niemieckich Linii Kolejowych dla młodzieży otrzymać można pod adresem <http://www.bahn.de>. Istnieje tam także możliwość zamówienia biletów.

Dalsze informacje: <http://www.germany-tourism.de>.

Dalsze informacje o Niemczech dla młodych ludzi znaleźć można na stronach **Europejskiego Portalu Młodzieżowego**:

http://www.europa.eu.int/youth/travelling_europe/index_de_de.html

3.10 Międzynarodowa praca z młodzieżą

3.10.1 Centralne ośrodki

Następujące ośrodki i organizacje odgrywają w pracy z młodzieżą ważną rolę na płaszczyźnie federalnej:

- **Niemiecko-Francuska Współpraca Młodzieży** <http://www.dfjw.org>
- **Polsko/Niemiecka Współpraca Młodzieży** <http://www.dpjw.org>
- **Baltic Sea Secretariat for Youth Affairs** <http://www.balticsea-youth.org>
- **Centrum Koordynacji Niemiecko-Czeskiej Wymiany Młodzieży Tandem** <http://www.tandem-org.de>
- **Centrum Koordynacji Niemiecko-Izraelskiej Wymiany Młodzieży ConAct** <http://www.conact-org.de>
- **Fundacja Niemiecko-Rosyjskiej Wymiany Młodzieżowej** (<http://www.stiftung-drja.de>).

Wymiana kierowników i współpracowników ośrodków oraz pracowników wykwalifikowanych w pracy z młodzieżą ma na celu praktyczną wymianę doświadczeń. Jej koordynację przejmują odpowiednie profesjonalnie działające organizacje lub IJAB – Biuro ds. Międzynarodowej Pracy z Młodzieżą Republiki Federalnej Niemiec z. T. (<http://www.ijab.de>).

Jednym z członków sieci 32 europejskich agencji krajowych jest **Niemiecka Agencja Programu Działania Unii Europejskiej MŁODZIEŻ** (<http://www.webforum-jugend.de>). Jej zadaniem jest wspomaganie Komisji Europejskiej i Federalnego Ministerstwa ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży w realizacji programu wspierania MŁODZIEŻ na terenie Niemiec, obejmującego swoim działaniem także Europejską Służbę Ochotniczą.

Federalny Związek Młodzieży Niemieckiej (DBJR), Niemiecka Młodzież Sportowa (dsj) i Krąg Młodzieży Politycznej (RPJ) tworzą **Niemiecki Komitet Krajowy Międzynarodowej Pracy z Młodzieżą** (DNK). DNK reprezentuje organizacje młodzieżowe w różnych strukturach multilateralnej współpracy młodzieży (na przykład w Europejskim Forum Młodych) i współpracuje z instytucjami międzynarodowymi jak Unia Europejska, Rada Europy czy Kraje Związkowe. Bliższe informacje o DNK: <http://www.dbjr.de/dnk>.

W najbliższych latach poszczególne kraje europejskie zbliżą się do siebie politycznie i gospodarczo. Stanie się tak w dużej mierze dzięki inicjatywie Unii Europejskiej i doprowadzi do wyraźnego wzrostu znaczenia multilateralnej współpracy organizacji młodzieżowych. Niezbędne

stanie się także stworzenie odpowiednich struktur współpracy młodzieży poprzez włączenie jej w ogólnoeuropejski proces porozumienia.

3.10.2 Współpraca z Niemcami

Patrz *Współpraca międzynarodowa*, a także podobne podpunkty w opisie innych krajów.

3.10.3 Współpraca międzynarodowa

W centrum działań międzynarodowej polityki współpracy młodzieży w Niemczech leży **promowanie i wspieranie programów spotkań dla młodzieży i specjalistów w pracy z młodzieżą**. Chodzi tutaj o poznawanie przez młodych ludzi innych krajów, narodów i kultur, co przyczyni się do ich udziału w procesie porozumienia między narodami, umożliwi im zrozumienie innych i lepsze określenia swojego miejsca w świecie. W tym kontekście centralną rolę odgrywa promocja europejskiej świadomości i europejskiej współpracy.

Realizacja międzynarodowej polityki młodzieżowej jest możliwa dzięki działalności **Federalnego Ministerstwa ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży (BMFSFJ)** w gremiach europejskiej polityki współpracy młodzieżowej, która przebiega na płaszczyźnie państw członkowskich Unii Europejskiej i Rady Europy. Jest ona także możliwa dzięki istniejącym bilateralnym porozumieniom dotyczącym polityki współpracy młodzieżowej oraz poprzez pracę mieszanych komitetów specjalistycznych ds. współpracy bilateralnej Republiki Federalnej Niemiec z innymi państwami w zakresie polityki młodzieżowej.

Niemcy podpisały dotąd **rządowe umowy i porozumienia z około 30 krajami**, z którymi ustalają w bilateralnych gremiach wytyczne wymiany z danym krajem oraz podejmują decyzje o jej formach i zakresie. Obok ścisłych programów wymiany i spotkań istnieją specjalne programy kształcące i doszkalające, a także programy dotyczące szczególnie ważnych tematów i zagadnień.

Programy te realizowane są zazwyczaj przez niezależnych przedstawicieli pracy z młodzieżą, przede wszystkim przez związki młodzieżowe, ośrodki kształcenia i inne organizacje i instytucje kształcenia młodzieży i pracy socjalnej dla młodzieży; przez reprezentantów międzynarodowej służby socjalnej i wspólnot młodzieżowych (Workcamps) oraz przez urzędy komunalne.

Krajami, które w ostatnim czasie cieszyły się szczególną popularnością w ramach współpracy międzynarodowej były Francja i kraje Unii Europejskiej oraz, po 1989 roku, kraje Europy Środkowej i Wschodniej, z Polską, jako dużym krajem sąsiednim, na czele. Dobre kontakty utrzymywane są także z krajami zamorskimi (Japonia). Nowa jest współpraca z Chinami.

4 Informacje dodatkowe

4.1 Umowy na piśmie

Jako przykład licznych bilateralnych porozumień zawartych przez Niemiecką Republikę Federalną niech posłuży w tym miejscu najnowsza umowa niemiecko-chińska o współpracy w zakresie pomocy dla młodzieży z 14 września 2006 roku (http://www.ijab.de/downloads/news/Vereinbarung-D_CH.pdf).

Inne umowy zawarte przez Republikę Federalną Niemiec wymienione są w linku *umowy na piśmie* na stronach innych krajów.

4.2 Teksty źródłowe

Informacje o książkach, księgarniach i bibliotekach w Niemczech:

- Związek Niemieckiego Księgarstwa (Börsenverein des Deutschen Buchhandels),

<http://www.buchhandel.de>

- Związek Niemieckich Bibliotek (Deutscher Bibliotheksverband e.V.), <http://www.bdbibl.de/dbv/>

Książki i broszury dot. międzynarodowej pracy z młodzieżą: <http://www.ijab.de> (Strona internetowa IJAB – Biuro ds. Międzynarodowej Pracy z Młodzieżą Republiki Federalnej Niemiec z. T.), link *Bestellservice*

Materiały dot. dzieci i młodzieży w Niemczech:

- <http://www.bmfsfj.de> (Strony internetowe Federalnego Ministerstwa ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży, BMFSFJ)

- <http://www.statistik-bund.de> (Strony internetowe Federalnego Urzędu Statystycznego. Aktualna publikacja nosi tytuł **Im Blickpunkt: Jugend in Deutschland** [W centrum uwagi. Młodzież w Niemczech], Wiesbaden 2000, ISBN: 3-8246-0446-9 (do zamówienia także na stronie internetowej))

- **Kinderreport Deutschland**. [Sprawozdanie dot. dzieci w Niemczech.] Wydane przez Niemieckie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom (<http://www.dkhw.de>), Monachium 2004.

- Analiza sytuacji młodzieży przeprowadzona na zlecenie Związku Zawodowego Przemysłu Metalowego (IG-Metal): **Lebenseinstellungen junger Arbeitnehmerinnen und Arbeitnehmer**. [Zapamiętanie życiowe młodych pracowników.]. IG Metall (wydawca), Marburg 2002.

- **Kinder- und Jugendpolitik. Kinder- und Jugendhilfe in der Bundesrepublik Deutschland. Strukturen. Institutionen. Organisationen**. [Polityka ds. dzieci i młodzieży. Pomoc dla dzieci i młodzieży w Republice Federalnej Niemiec. Struktury. Instytucje. Organizacje.] Wydawca: IJAB e.V., na zlecenie BMFSFJ, Bonn 2008. Zamówienie możliwe pod adresem mailowym [info\(at\)ijab.de](mailto:info(at)ijab.de). W internecie pod adresem: <http://www.kinder-jugendhilfe.info>

- 15 edycja badań nad młodzieżą Shella „**Jugend 2006 – Eine pragmatische Generation unter Druck**”, wydawnictwo Fischer Taschenbuch 2006.

Inne publikacje dla młodzieży dostępne są w wydawnictwach

- **Juventa Verlag**

Ehretstr. 3, 69469 Weinheim, E-Mail: [juventa\(at\)juventa.de](mailto:juventa(at)juventa.de), Internet: <http://www.juventa.de>

- **Hermann Luchterhand Verlag GmbH**

Heddesdorfer Str. 31, 56564 Neuwied, E-Mail: [info\(at\)luchterhand.de](mailto:info(at)luchterhand.de), Internet: <http://www.luchterhand.de>

4.3 Adresy

Ambasady, Konsulaty, Przedstawicielstwa

Na stronach internetowych Federalnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, pod adresem <http://www.auswaertiges-amt.de> znajdują się wszystkie adresy przedstawicielstw Niemiec poza granicami kraju i konsulatów oraz przedstawicielstw innych krajów w Niemczech.

Ministerstwa i inne placówki państwowe

Urząd Kanclerski

Bundeskanzleramt

Willy-Brandt-Str. 1, 10557 Berlin

Tel.: 01888 400-0, 030 400-0, Fax: 030 400-1818, -1819

E-Mail: [internetpost\(at\)bundestkanzlerin.de](mailto:internetpost(at)bundestkanzlerin.de), Internet: <http://www.bundestkanzlerin.de>

Federalne Ministerstwo ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży

Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (**BMFSFJ**)

Alexanderplatz 6, 10178 Berlin

Postanschrift: 11018 Berlin

Tel.: 030 20655-0, Fax: 030 20655-1145

Internet: <http://www.bmfsfj.de>

Siedziba w Bonn:
Rochusstr. 8–10, 53123 Bonn
Tel.: 0228 930-0, Fax: 0228 930-4913

Federalne Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Auswärtiges Auslandsamt
Werderscher Markt 1, 10117 Berlin
Postanschrift: 11013 Berlin
Tel.: 01888 17-0, Fax: 01888 17-3402
E-Mail: poststelle(at)auswaertiges-amt.de, Internet:
<http://www.auswaertiges-amt.de>

Dajszje adresy federalnych **ministerstw** w Niemczech:
<http://www.bundesregierung.de>

Federalne Archiwum
Bundesarchiv
Potsdamer Str. 1, 56075 Koblenz
Tel.: 0261 505-0, Fax: 0261 505-226
Internet: <http://www.bundesarchiv.de/>

Federalny Urząd Statystyczny
Statistisches Bundesamt
Gustav-Stresemann-Ring 11, 65189 Wiesbaden
Tel.: 0611 75-1, Fax: 0611 724000
E-Mail: info(at)destatis.de, Internet:
<http://www.destatis.de>

Siedziba w Bonn:
Graurheindorfer Strasse 198, 53117 Bonn
Tel.: 01888 644-1, Fax: 01888 643- 8990, -8991

Sekretariat Stałej Konferencji Krajowych Ministrów Oświaty i Kultury Republiki Federalnej Niemiec
Sekretariat der Ständigen Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deutschland
Lennéstr. 6, 53113 Bonn
Postfach 2240, 53012 Bonn
Tel.: 0228 501-0, Fax: 0228 501-777
Internet: <http://www.kmk.org>

Biuro w Berlinie:
Markgrafenstr. 37, 10117 Berlin (Wissenschaftsforum am Gendarmenmarkt)
Tel.: 030 25418-400, Fax: 030 25418-4 50

W Sekretariacie Stałej Konferencji Ministrów Oświaty i Kultury działa **Służba Wymiany Pedagogicznej** - Pädagogischer Austauschdienst (**PAD**).

Placówki wymiany kulturalnej

Niemiecka Służba Wymiany Akademickiej
Deutscher Akademischer Austauschdienst (**DAAD**)
Kennedyallee 50, 53175 Bonn
Postfach 20 04 04, 53134 Bonn
Tel.: 0228 882-0, Fax: 0228 882444
E-Mail: postmaster(at)daad.de, Internet:
<http://www.daad.de>

Biuro w Berlinie:
Berliner Künstlerprogramm
Markgrafenstraße 37, 10117 Berlin
(Wissenschaftsforum am Gendarmenmarkt)
Postfach 240, 10106 Berlin
Tel.: 030 202208-0, Fax: 030 2041-267
E-Mail: BKP.Berlin(at)daad.de

Instytut im. Goethego
Goethe-Institut e.V.: <http://www.goethe.de>

Dom Kultur Świata
Haus der Kulturen der Welt
John-Foster-Dulles-Allee 10, 10557 Berlin
Tel.: 030 397870, Fax: 030 3948679
E-Mail: info(at)hkw.de, Internet: <http://www.hkw.de>

Federalne Stowarzyszenie ds. Kulturalnego Kształcenia Młodzieży
Bundesvereinigung Kulturelle Kinder- und Jugendbildung
Küppelstein 34, 42857 Remscheid
Tel.: 02191 794390, Fax: 02191 794389
E-Mail: info(at)bkj.de, Internet: <http://www.bkj.de>

Dalsze adresy

IJAB – Biuro ds. Międzynarodowej Pracy z Młodzieżą Republiki Federalnej Niemiec z. T.
IJAB – Fachstelle für Internationale Jugendarbeit der Bundesrepublik Deutschland e.V.
Godesberger Allee 142-148, 53175 Bonn
Tel.: 0228 9506-0, Fax: 0228 9506-199
E-Mail: info(at)ijab.de, Internet: <http://www.ijab.de>

Federalny Krąg Młodzieży Niemieckiej
Deutscher Bundesjugendring (**DBJR**)
Mühlendamm 3, 10178 Berlin
Tel.: 030 40040-400, Fax: 030 40040-422
E-Mail: info(at)dbjr.de, Internet: <http://www.dbjr.de>

Wspólnota Robocza ds. Pomocy dla Dzieci i Młodzieży
Arbeitsgemeinschaft für Kinder- und Jugendhilfe (**AGJ**)
Mühlendamm 3, 10178 Berlin
Tel.: 030 40040-210, Fax: 030 40040-232
E-Mail: agj(at)agj.de, Internet: <http://www.agj.de>

Związek kooperacyjny Praca socjalna dla młodzieży
Kooperationsverbund Jugendsozialarbeit
Stabsstelle
Chausseestraße 128/129, 10115 Berlin
Tel.: 030 288789538, Fax: 030 28878955
E-Mail: kooperationsverbund(at)jugendsozialarbeit.de,
Internet: <http://www.jugendsozialarbeit.de>

Niemiecki Komitet Narodowy ds. Międzynarodowej Pracy z Młodzieżą
Deutsches Nationalkomitee für internationale Jugendarbeit (**DNK**)

c/o Deutscher Bundesjugendring
Mühlendamm 3, 10178 Berlin
Tel.: 030 40040-420, Fax: 030 40040-422
Internet: <http://www.dbjr.de>

**Niemiecka Agencja Programu Unii Europejskiej
MŁODZIEŻ W DZIAŁANIU**

Deutsche Agentur für das EU-Programm JUGEND IN AKTION
c/o IJAB
Godesberger Allee 142-148, 53175 Bonn
Tel.: 0228 9506-0, Fax: 0228 9506-222
E-Mail: [jfe\(at\)jfeemail.de](mailto:jfe(at)jfeemail.de), Internet:
<http://www.webforum-jugend.de>

**Niemiecka Młodzież Sportowa przy Niemieckiej
Federacji Sportowej**

Deutsche Sportjugend im Deutschen Sportbund (dsj)
Otto-Fleck-Schneise 12, 60528 Frankfurt am Main
Tel.: 069 6700-0, Fax: 069 6702-691
E-Mail: [dsj\(at\)dsj.de](mailto:dsj(at)dsj.de), Internet: <http://www.dsj.de>

Niemiecka Prasa Młodzieżowa

Jugendpresse Deutschland
Wöhlerstraße 18, 10115 Berlin
Tel.: 030 450865-50, Fax: 030 450865-59
E-Mail: [buer0\(at\)jugendpresse.de](mailto:buer0(at)jugendpresse.de), Internet:
<http://www.jugendpresse.de>

**Informacyjna Sieć Prasowa ds. Tematyki
Młodzieżowej z. T.**

Pressenetzwerk für Jugendthemen e.V.
Beethovenstr. 38a, 53115 Bonn
Tel.: 0228 217786, Fax: 0228 213984
E-Mail: [buer0\(at\)pressenetzwerk.de](mailto:buer0(at)pressenetzwerk.de), Internet:
<http://www.pressenetzwerk.de>

Niemiecko-Francuska Wymiana Młodzieży

Deutsch-Französisches Jugendwerk (DFJW)
Molkenmarkt 1-3, 10179 Berlin
Tel.: 030 288757-0, Fax: 030 288757-88
E-Mail: [info\(at\)dfjw.org](mailto:info(at)dfjw.org), Internet: <http://www.dfjw.org>

Polsko-Niemiecka Wymiana Młodzieży

Deutsch-Polnisches Jugendwerk (DPJW)
Friedhofsgasse 2, 14473 Potsdam
Tel.: 0331 28479-0, Fax: 0331 27527
E-Mail: [buer0\(at\)dpjw.org](mailto:buer0(at)dpjw.org), Internet:
<http://www.dpjw.org>

**Centrum Koordynacji Niemiecko-Czeskiej
Wymiany Młodzieży Tandem**

Koordinierungszentrum Deutsch-Tschechischer
Jugendaustausch Tandem
Maximilianstr. 7, 93047 Regensburg
Tel.: 0941 58557-0, Fax: 0941 58557-22
E-Mail: [tandem\(at\)tandem-org.de](mailto:tandem(at)tandem-org.de), Internet:
<http://www.tandem-org.de>

**Centrum Koordynacji Niemiecko-Izraelskiej
Wymiany Młodzieży ConAct**

Koordinierungszentrum Deutsch-Israelischer
Jugendaustausch ConAct

Altes Rathaus, Markt 26, 06886 Lutherstadt
Wittenberg
Tel.: 03491 420260, Fax: 03491 420270
E-Mail: [info\(at\)ConAct-org.de](mailto:info(at)ConAct-org.de), Internet:
<http://www.ConAct-org.de>

Baltic Sea Secretariat for Youth Affairs

c/o Landesjugendring Schleswig-Holstein
Ostseesekretariat für Jugendangelegenheiten
Holtenauer Str. 99, 24105 Kiel
Tel.: 0431 8009847, Fax: 0431 800 98 41
E-Mail: [info\(at\)balticsea-youth.org](mailto:info(at)balticsea-youth.org), Internet:
<http://www.balticsea-youth.org>

**Fundacja Niemiecko-Rosyjskiej Wymiany
Młodzieżowej**

Stiftung Deutsch-Russischer Jugendaustausch
Mittelweg 117b, 20149 Hamburg
Tel.: 040 8788679-0, Fax: 040 8788679-20
E-Mail: [info\(at\)stiftung-drja.de](mailto:info(at)stiftung-drja.de), Internet:
<http://www.stiftung-drja.de>

Niemiecki Zarząd Schronisk Młodzieżowych

Deutsches Jugendherbergswerk
Bad Meinberger Str. 1, 32760 Detmold
Tel.: 05231 9936-0, Fax: 05231 9936-63
E-Mail: [zdms\(at\)djh.org](mailto:zdms(at)djh.org), Internet: <http://www.djh.org>

Młodzi Przyjaciele Środowiska w Niemczech

Naturfreundejugend Deutschlands
Haus Humboldtstein, 53424 Remagen
Tel.: 02228 9415-0, Fax: 02228 9415-22
E-Mail: [info\(at\)naturfreundejugend.de](mailto:info(at)naturfreundejugend.de), Internet:
<http://www.naturfreundejugend.de>

Niemiecki Instytut ds. Młodzieży

Deutsches Jugendinstitut e.V.
Nockherstr. 2, 81541 München
Tel.: 089 62306-0, Fax: 089 62306-162
Internet: <http://www.dji.de>

Instytut ds. Młodzieży, Filmu i Telewizji

Institut für Jugend, Film, Fernsehen
Pfälzer-Wald-Str. 64, 81539 München
Tel.: 089 68989-0, Fax: 089 68989-111
Internet: <http://www.jff.de>

Fundacja Niemiecki Znaczek dla Młodzieży

Stiftung Deutsche Jugendmarke e.V.
Kennedyallee 105-107, 53175 Bonn
Tel.: 0228 9302864

Fundacja Demokratyczna Młodzież

Stiftung Demokratische Jugend
Grünberger Straße 54, 10245 Berlin
Tel.: 030 2945280, Fax: 030 2945281
Internet: <http://www.jugendstiftung.org>

Redakcja Vademecum

Redaktion Vademecum
Gerd Grützmaier
Auf dem Dörnchen 6, 51580 Reichshof-Fahrenberg
E-Mail: [info\(at\)gruppenunterkuenfte.de](mailto:info(at)gruppenunterkuenfte.de), Internet:
<http://www.gruppenunterkuenfte.de>